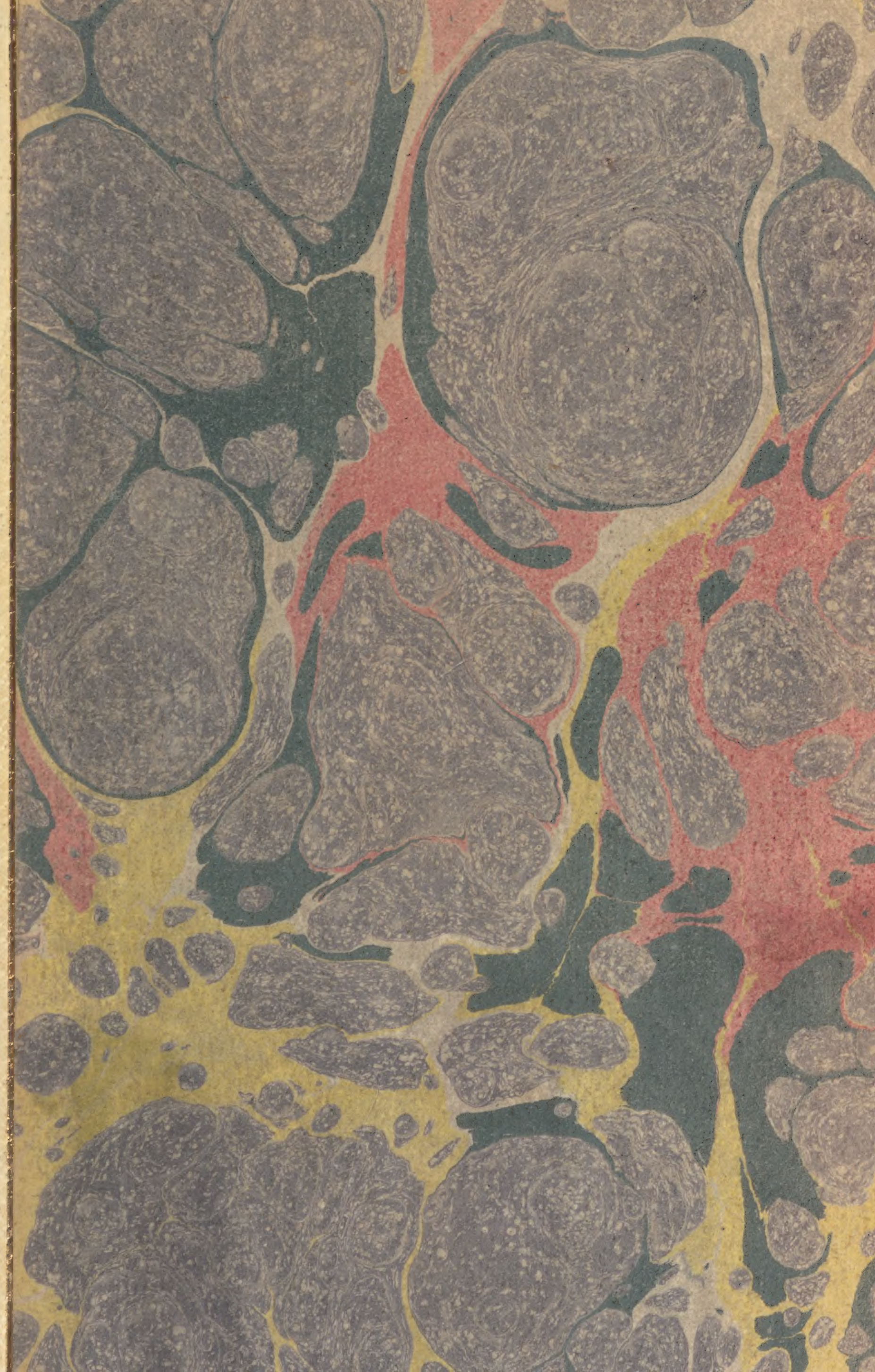

Incipit Excellẽtissimi me dici magistri Petri de ab=

bano prologus in libellum de venenis / mineralibus vehitabilibus / animalibus et quolibet ente sub so= lari globo ceptis per Venerabilem virum Wilhel- mum Haldenhoff. De Thorn Artium et Medicine doctorez Magnimagistri Prussie. Diui ordinis theu tonicorum Phisicum emendatum

Reuerendissimo in christo patri et dño dño. N. diuina puidētia summo pōtifici Petrus de abbano minimꝰ medicorū cū. deuotione presens scriptū tā vrē petitōni q̄ȝ p debiti solutōe afferre iuxta posse obedire propono vt sanctitati vestre: tū ad profectū corpis: tum ad scibilia coaugenda: tractatum vtilem nō minus q̄ȝ breuem de venenis inscribam ¶ Primo siquidē diuisionē faciā de venenis Sunt eniȝ nobis magis nota quecūqȝ p partes diuidunt quoddaȝ totū ¶ Secundo vnūquodqȝ diuisionis membrorū resoluam hinc ad terminuȝ. singularem: sic eniȝ cuiusqȝ rei sciētia cōpletur a generalissimis ad specialissima descēdēdo ¶ Tertio describā modū ꝯm quem venenum mortificat et nocumentū inducit humano medicine corpi pximatū inde naturā noticia curatōis in arte medicie venatur ¶ Quarto sermonem faciam de precustodia et cautela ne aut venena ppinentur: aut si ppinata non noceant: precustoditiua eniȝ ars est curatiaȝ excusans ¶ Quito signa ponam et curas ad quodcunqȝ venenū assumptum et ad eius nocumenta introducta. ¶ Sexto et vltimo virtutes bezoarticas: id ē a morte liberantes occulta virtute potiꝰ et diuina q̄ȝ cōplexione vel natura ad quodqȝ venenū describam: ꝛ cū hoc. soluam duas questiones difficiles valde: quarum prima erit de tiriaca magna. Vtrum tiriaca sit alicui veneno bezoar vel medicina. et secunda erit. Vtrum venenū aliquod: possit ad certuȝ tempus taliter exhiberi q̄ ex eo quis ad illud tempus moriatur et non ante.

¶ Capitulū primū. De diuisione venenorum.

Enenum quia oppositum est cibo nostri
v corpis:ideo sicut cibus ipse efficitur pars
nri corpis et se totuz assimulat parti nutri
te vicē tenēs ptis dissolute:ita venenū nostruz corp⁹
seu partē cui approximauit ad sui ipsius venenosam
naturā totā trahit et conuertit:et deniqꝫ assimulat si
bi ipsuz adeo vt sic aīalia et terre nascentia quorū na
tura cibos cōuertit in speciē nutritorū.a nobis cōmes
ta in nostrū alimentū cōuertuntur et speciē. Ita que
cunqꝫ corpa veneno sunt iuncta si comedantur a no
bis transeuntia faciūt nrā corpa in venenū: qm̄ om̄e
agens est prestanti⁹ paciente.sic eniz nostra substan
cia per modū passiui trāsit ad p̄sentiaz veneni quod
se habet per modū actiui in veneno sicut palea subiec
ta igni transit in ignē est eniz ignis totus actiuus ad
paleam:quare sapientes medicorū venenū dixerūt es
se de genere rerum interficientiū et destruentiū cōplexi
onē et cōpositōnem:et interdū inducentiū solutionez
cōtinuitatis ita vt egritudīes que ex venenis accidūt
sint de generibus cōmunibus ⁊ nō ꝓpriis. Diuiditur
autē venenū tribus modis. Nā vno modo cōsidera
tur ꝓut fit diuisio generis in species: et ſm hoc dixe
runt. Auicen.et Auere.qꝺ venenorū aliud ē de minera:
aliud est de vegetabilibus:aliud est de animalibus
¶ De minera quidez est:vt quecunqꝫ sub terra gene
rata perniciosam habēt naturā/vt argentum viuuz
et gipsuz/et es/et quidā lapides vt magnes/et lapis
armen⁹ non lotus et plumbū vstum et arsenicū/et re
algar et cerusa plūbi:et sic de multis aliis de quibus
infra in speciali dicet̄. ¶ De vegetabilibus vero sunt
quecunqꝫ plantarum cōtrariarissime sunt nature ci
bali vt apte nati nō sunt ad nutriti spēz cōuerti:ſꝫ po
tius sunt prompta conuertere:vt eloborus et turbith

nigrum:napellus et gūmi napelli et fungi quidam:et tubera et viduā faciēs et mezereon et oleander apium risus et multa alia de quibus in speciali infra dicetur ¶ De animalibus autē:venenosa sunt omnia quorū natura longissime distat ab humana cōplexione aut opposita et inimica est.speciei:qualia sunt serpentes et dracones et thiri et vipere et lepus marinus: et carnes assate et statim suffocate:et pisces frigidi: et morticine carnes ꝛ putride:et que a fulgure sunt percussa et mortua et quecunqꝫ sunt passa rabiem:et multa q̄ infra speciali dicentur. ¶ Secūdo modo cōsideratur venenum relatum ad nos et ꝑm hoc dixerūt: venenū aliud est assumptum intra corpꝰ ꝛ aliud extra:qđ vero est assumptum intus:est de genere potionū perniciosarū datum sub specie cibi vel potus vel medicine: et hoc est quod plurimuꝫ fit:a quo reges et prelati et odiosi cauere debent. Quod vero est extra:dicitur reptilium morsus:sicut cum visu:aut auditu : aut gustu aut tactu:aut odoratu sentitur venenum. Visu quidē sicut venenat basiliscus. Auditu sicut venenat serpēs quidā in nubia qui est corpulencie duarum palmarū accutū habens caput:et viridis existēs coloris qui regulus vocatur. Sibilando nāqꝫ aues et animalia eū audientia interimit. Gustu quoqꝫ:sicut aspis surda que sputo suo quos tangit interficit Et thirus quos mordet et vita perimit. Tactu vero sicut serpens quē miles de quo Auicenna dicit:interfecit cum lancea et ex contactu lancee manus militis totumqꝫ corpus fuerat mortificatū. Et sicut piscis quidaꝫ:qui stupefactor vocatur:de quo Gallienus dicit:qui cū intrat rete:piscatoris manus et brachia stupefiunt:intantum ꝙ insensibiles efficiuntur. Odoratu vero sicut reperiuntur quidaꝫ fungi perniciosi:đ quiqus dicit Rosis:

ꝙ cum euelluntur a loco siue terra et odorati fuerint: interficiunt ipsum odorantem

¶ Tercio modo consideratur venenum quatum ad specificam differentiam qua differt vna species ab alia specie: Et secundum hoc dixerunt omnes medici: et philosophi naturales: Quot venenorum: aliud est quod facit operationem suam a qualitate sua siue a complexione: et aliud quod facit hoc idem per virtutem fluentem a tota specie quod medici formaꝫ specificam vocant: quod nihil aliud est nisi meritum qđ vnumquodqꝫ compositum ex quatuor elementis secundum maiorem et minorem ꝓportionem ipsorum elementorum in composito sortitur et meretur habere ab influentibus stellis fixis que species inferiorum cōpositorū respiciunt: et prout materie ipsorum apte sunt fluunt: iuxta illud virtutes stellarum vehuntur inferius mediantibus lineis piramidalibus et rectis que in lumine ipsarum stellarum firmantur: quod lumen per lineas diuersas vectuꝫ: de stellis deportat virtutes specificas quas dereliquit in compositis secundum ꝙ cōponentia meruerunt. Et hoc est quod recte Auicenna. dixit in canone. ꝙ talis forma specifica aduenit rebus post primam complexionem elementorum in composito: et quia ignoramus semper et ignorabimus ineternum quantitates et pondera elemētorum in cōpositis: ideo tales formas specificas aduenienses iuxta metitum talis et talis proportionis ī compositis: necesse est ignorare neqꝫ de ipsis plus scire possimus nisi q̄ʒtuꝫ prebet hoīm expientia: et propterea in talibus plus conferunt expti q̄ʒ rationales medici sicut bene in prohemio metha. aristo. dicat

Venenum ergo quod a qualitate sola facit operationem variatur secundum diuersitatem qualitatum:

Nam aliud calidum aliud frigidum aliud siccum ali ud humidum. ¶ Calidum quidem duobus modis interficit: quia aut calefaciendo corrodit interius assumptum vsq ad cor: et extra appositum vsq ad medulam ossis: et sic interficit soluendo. continuum quale est lepus marinus: aut calefaciendo inflamat et intus et extra vsq ad cor: et sic interficit substantiã cordis superflue inflamando: et hoc est sicut euforbium et elleborus. ¶ Frigidum vero venenum similiter interficit duobus modis. scilicet aut malefaciendo propter maximam eius frigiditatem vsq dum cor reddatur imobile: et hoc ẽ tale quale est opium: aut opilando vias anhelitus et claudendo ita q quasi anhelare non possunt et vsq ad cor aussertur anhelitus: et hoc est tale quale est plumbum vstum. ¶ Siccum vero venenum interficit duobus modis. scilicet aut cõsumendo humidum sanguineum cordis et quasi crustam conuertendo: et hoc tale est quale est: calx non extincta et colchatar: aut seperando partem a parte donec omnia mẽbra vsq ad cor et minimas partes nõ liquefiant: sed soluentur: et hoc facit tale quale est realgar. ¶ Humidũ vero venenũ dicũt quidã nõ inueniri: q m nõ ascendit hũiditas ad quartũ gradum: et quart9 gradus venenosam reddit qualitatẽ qm corruptiuũ est mortale. Sz Gallie. narrat de quodã quem in somno serpens quidã momordit: et excitat9 nõ valẽs surgere tractus p manũ remãsit caro corrupta et putrefacta sup terrã et ossa denudata apparuerunt: vñ ex putrefactiõe occulta ꝛ facili carnis solutiõne: probat. Gallie. eẽ hũidũ: et ex hoc gñre ꝑm aliq̃s argẽtum viuũ vere eẽ venenũ qd solũ hũidum i quarto gradu esse fatentur. Sz venenum quod a tota spẽ soluente ꝟtute siue a tota subã siue a forma specifica ẽ iterficit

nõ q: calidũ neq₃ frigidũ neq₃ siccũ neq₃ hũidũ:sed q: tale id est:quia oppositam habet virtute₃ ad vitam hominis et sanitatẽ:et istud venenũ in quacunq₃ par uitate sumptũ ita etiã vt sensu₃ fugeat interficit mul-tiplicando seipm̃ quoniam quacunq₃ humiditatem nostri corpis inuenit ipsam statim in venenũ conuer tit:et hoc virtute sue speciei et tale ẽ quale ẽ napellus.

Capitulũ secundũ De vno quoq₃ veneno in speciali.

v Enena minera specialia et plantarũ et ani maliũ nõ nisi nota et famosa dicem⁹ ne oc culta narrãtes virus in ãgues addicerem⁹: ob eã ei⁹ solã causa₃ vt p̃uisa.minus ledãt hec scribũ tur:nõ vt alios ledere doceam⁹ ¶ Mineralia igitur venena:quedã sunt a natura:quedam ab arte procu rata:A natura quidem que in vẽtre terre gen̄rantur: et horum vnũ est argentũ viuũ quod int⁹ assumptũ quandoq₃ interficit sua humiditate putrefacere faciẽ te humiditate₃ cordis naturalem quãdoq₃ autem in-terficit sua frigiditate actuali congelãte cor:cuius sig num est ꝙ quidam apotecarius cum de nocte tempo re magni estus sitiret:temptans inueit ãpula₃ plenã argento viuo quod bibit:et mane inuentus est mor-tuus:et inuenientes argentũ viuum exire de ano:ano thomisatus fuit:et inuentus fuit sanguis circa cor co agulatus et ipsum cor similiter inuenerũtq₃ in stoma cho fere libram vnam argenti viui. Aliud est argen-tum viuum quod fit ab arte alchimie sublimatu₃ in alludel : quod est vas alchimistarum et istud est de terius et magis perniciosum quam naturale quoni-am minerale sepe per ventrem secedit : Vel sponte

vel cum clisteri: sed sublimatum assumptuz interius: corrodit intestina ꝛ apostemat cor: et retinetur vrina et prohibetur: eius exitꝰ et morit̃ ¶ Extinguitur etiã argentũ viuũ cum forti admixtione saliue hois donec disparet: ꝗ si proieceris sup ipsũz aquaz feruentem et redierit ad primã dispositõez nõ est extinctũ: ꝛ hoc ad huc deterius est q̃z purum viuũ: et minus malum q̃z sublimatum. ¶ Secundum venenũ quod est a natura minere est gipsum: quod intus assumptũ sua frigiditate coagulat sanguinem et inspissat spiritus: et inducit difficultatem anhelitus: deinde moritur: et hoc datum crudum in potu tritum: coctum vero non est venenum: sed medicina stiptica valde: nascitur autez in venis terre montuose. ¶ Tercium est es: quod metallinam habet naturã cõpositum ex argẽto viuo et adurente sulphure ad formã ruboris deducẽte: quod quidem cum per fabros percutitur ꝛ maleatur: scorie que cadunt et date in potu venenant et ventrẽ fortiter soluere faciũt: et hoc medici vocant tubel eris inde etiam vinum si reponant in vase eneo aut cupri aut electri et bibant: vomere facit. ¶ Quartuz est scoria ferri eruginosi et ipsa erugo que intus assumpta adherendo intestinis exiccat humiditates et corpꝰ: et senectam inducunt id est quãdam egritudinem quam medici marasmum vocant: vtuntur autez medici scoria ferri consolata in curatõne multarum egritudinũ ¶ Quintum est lapis magnetis qui assumptus intus melancolicum et lunaticum et pistrigiatuz facit recipientem: vtuntur autem eo medici consolato cuz alijs medicinis in curatõne melancolie. Est autem lapis iste duarum specierum ¶ Vna est que trahit ferrum vertens illud ad polum septembrionalez vbi dr̃ esse minera maguetis. Alia ẽ q̃ trahit carnes hũanas

vertens tractum versus polum meridianum vbi dici
tur esse minera ipsius: hec autez trita et data in potu
viscera contrahit et in globum reddit ¶ Sextum est
lapis armenus qui rubeus ē: assumptus intus si nō ē
lotus secundum omnē medicorū doctrinam est vene
num vomitiuum: subuersiuuz totius corpis et eo pre
parato vtuntur medici in cura melācolice passionis.
¶ Septimū est lapis stellatus quē medici vocant la
zuli: qui si non fuerit lotus datusqz in potu subuertit
stomachū et dolorem intestinorum facit: quo vtūtur
medici cōtra quartanā. ¶ Octauum est arsenicum si
ue auripigmentum quod ē de specie gipsi: vt dicit Al
bertus qꝫ caliditate et siccitate sua et perniciosa natu
ra venenum est pessimū putrefaciēs et valdē mortifi
catiuū: sed si sublimetur secundū Alchimiā in vase al
ludel est pessimum: vt venenū intus assumptuz: et si
sepius sublimetur: efficitur albissimum: et tanto dete
rius efficitur venenum.

¶ Venena vero que p̄ artē fiūt: vt litargiriuz: quod
ex plūbo fit fusa in olla cū testis olle fractis: quod as
sumptum intus tantā facit intestinorum stipticitatē
quod nunqꝫ fere egerere potest: et per vomitū educun
tur que per secessum solent educi. Sed et cerusa que ex
lamis suppositis aceto colligitur et frigiditate sua et
siccitate intus assumpta facit paraliticos et contrac
tos: sunt ⁊ calcecomenon id est viride eris: quod fit ex
lamis cupri super aceto expositis quod quidē corrosi
uuz est: et venenum mortale. Sunt et plumbum vstū
quod fit ex sulphure et auripigmento quod est vene
num opilās anhelitū et interficiens suffocando sunt
et azurum quod fit ex lapide lazuli quod est venenuz
exicatiuū. Sunt et realgar quod ex sulphure et plum
bo fit: corrosiuuz existens venenum intus assumptū.

¶ Vegetabilium vero venena: quedam sunt succus herbarum: quedā vero fructus arborū: quedā vero semina ipsarum: ¶ Succus quidē cicute: et succus ti timalorum: et succus cucumeris asinini: et succus vsnee: et succus bothōmarien: et succus coriandri: et succus mādragore: et succus papaueris nigri de quo opium fit: et succ⁹ corigiole lactātis d̄ quo scamonea fit: et succus apij risus: et succus cherue: id ē girasolis: et succus napelli: et succus oleandri: et succus mezereon: et succ⁹ ellebori nigri: et succ⁹ alfessire idest vitis albe: et succus brionie idest cucurbite siluestris. ¶ De fructibus vero sunt cornua oleādri et cornua bedeguar: ⁊ anacardi et nuces: et auelane rancide: et nux vomica: et coloquitida que solitarie fuit nata in arbore sua: et ficus. pharaonis: et poma mandragore. ¶ Semina vero sunt iusquiamns: et cochognidij: et bacce lauri rancide et catapucie ⁊ semē vrtice: et semē papaueris nigri: et semē ellebori: et semen cicute: et semē coriandri humidi: et semen serpentarie que omnia cōmesta vel bibita: aut perimūt modis supradictis: aut infirmāt: corpus et alterant. ¶ De animalibus vero suut quedam de cerebris ipsorum: quedam de caudis. quedaꝫ de sanguine: quedam de saliua et sputo: quedā de fellibus: quedā de toto corpe. In cerebro quidē gatte venenum est perniciosum faciēs hominē amentē. similiter in cerebro vespertilionis. In cauda vero cerui venenum est pessimum: propter quod venatores extremitatem caude cerui quando volunt ceruum cōmedere abscidunt. similiter in cauda scorpionis ⁊ rutele ⁊ vespe et apis: et exunguium animalium: et quorundam serpentum. In sanguine vero sicut in sanguie bouis veteris: et in sanguie buffonis et ei⁹ sputo: et in sanguine homis colerici ruffi in furia positi: et in sanguie

menstruo:et in sanguine lepros. In sputo vero siue i saliua hominis ieiuni non ad hominem sed ad scorpionem et serpentem: In sputo buffonis:et sputo et saliua vipere que coire vult cū pisce venenū deponit in littore super lapidem quēdam:deinde rediens suū colligit venenum:et in saliua et spuma canis rabiosi: et in saliua gatte simee:et muris. et hominis ieiunij facientium morsum. ¶ De fellibus vero sicut est fel leopardi quod est venenum a forma specifica: statim perimens. ¶ De toto vero corpe sicut sunt cantarides et salamandra de quorum omnium suma dictum est q̄ aut a qualitate aut a specie interficit predictum venenum.

¶ Capitulū tertiū. Ad sciēdum p̄m quē modum venenum interficit aut nocet

Omne nāq̄ venenū inquantū est venenum oppsitam habet qualitatē corpi nrō: hec autē opposito magnū dubiū facit quomō et qua via venenum ad cor hominis transitum patiatur. Nam aut venenū trahetur a corde sicut ferruz a magnete: aut ipsuz transibit ad cor. aut vtroq̄ modo. corde scilicet attrahēte. et veneno currēte q̄ si nullo predictorū modorū erit asserere: relinquetur q̄ nullo modo venenū ad cor transire possit: et sic cessabit oppositio veneni adi ipsum cor: quo posito dicemus venenum non esse peremptiuum cordis: cuius oppositum videmꝰ q̄ assumpto veneno pernicioso vt napellus: statim sincopis apparet: que passio est cordis et tremor cordis: et pulsus defectus et omnia accidencia cordiace passionis: propter quod sciendum est. q̄ cor dum est sanū sicut cetera membra nihil attrahit:

nisi sanguinem sibi consimilem et spiritū: quorū vnū reponit in dextro ventriculo cordis et alterum in sinistro: quando vero infirmū est trahit ad se qualitatē cōtrariam sui nocumēti: sicut quando est super calefactum attrahit ad se aerem frigidum: et hoc facit et sanguinem frigidū per virtutem naturalem attractiuam sui similis dum ipsum est in potestate nature et per apetitum sensitiuum animalē q2 vnumquodq3 membrorum lesum appetit delicium et sentire cōueniens: et contrarium sui nocumenti. Venenum ergo vt cum in nullo participet cum cōplexione cordis: et natura ab ipso corde dum sanum est non trahitur: ymo refugit illud tanq̄3 inimicum oppositu3: quando vero cor esset infirmū ex appetitu sensitiuo appeteret rē et traheret cōtrarium sue passionis: secundunm istu3 modum venenum veneno curatur: nam quando aliquis venenum assumpsit puta opium: quod in frigigitando corpus vsq3 ad corret deīde coagulādo sanguinem cordis: ex quo mors introducitur āteq̄3 cor sensum āmittat: ex frigiditate opij sentiens nocumentu3 desiderat medicinam calidam: et si detur castoreū qđ de se est in genere venenorum ipsum castoreu3 cor trahet mediante appetitu sensitiuo non vt venenum oppositum substantie cordis: sed vt oppositum qualitatis male introducte per opium: hec autem ratio nō plus monstrat q̄3 ꝙ cor attrahat ad se venenum: nisi sic quodlibet membrorum infirmum ad se trahat oppositam qualitatem. p̄terea dato ꝙ cor qn̄ sensit nocumentum veneni frigidi virtute appetitus sensitiui appetat medicinam calidam et ipsa3 ad se trahat: adhuc stat questio quomodo illud venenum primu3 datum transiuit ad cor. Quare dicendu3 videtur ꝙ nullo modo cor ad se vnq̄3 venenum trahit quoniā neq3

inquantum simile est cordi quia nullã similitudinem cum ipso habet: nec inquantũ contrarium: quoniaꝫ cor nunq̃ꝫ fuit talis dispositõis ꝙ venenũ esset oppositum illius: nec potes inferre ex hoc nullaꝫ esse oppositõnem inter cor et venenum: quoniã licꝫ cor venenũ non trahat: venenum etiam licet non currat: neqꝫ etiam vtroqꝫ modo contingat: est tamen dare aliũ modum quo directe apparet oppositio et ꝑemptio manifesta: nam venenum quoniã actiuũ est a forma quaꝫ habet perniciosam et destructiuã cordis: quitquid tãgit in corpore humano conuertit in illam speciẽ venenosam et seipsum multiplicat inficiendo humiditates nostri corꝑis venenosaꝫ naturam qua multiplicata augetur virtus veneni: nam dicitur in geometria ꝙ gemina quantitas augmentat virtutẽ vnde ex modico veneno assumpto cõuertente qđ tangit ad suũ simile augetur virtus et multiplicatur ita vt de facili ꝑ modum cõtinui corꝑis cuius extrema se tangunt attingit parum de quantitate veneni ipsuꝫ cor quod etiam cum tangit cõuertitur ad venenum: et ex eo tunc spiritus vitalis non habens debitũ organum in quo resideat: cedit forme veneni: et egrediẽs de corde dimittit cor et corpus sine motu: et hoc est mors: cuius signum est ꝙ illud cadauer si cõmedatur: venenum efficitur cõmedenti. Est tamen adhuc sciendum ꝙ arterie cordis et ipsi vẽtriculi cordis motu dyastoles et sistotes idest per modum naturalem attrahẽdi et expellendi quem habent cõtinue quanto tꝑe viuit animal attrahit ad se circumstantẽ spiritum. ita ꝙ etiã arterie que ad cutim terminantur per poros suos aerem exteriorem continentem attrahunt vsqꝫ ad cor: et per easdem cor exuflando expellit calores: et fumos: ita ꝙ si aer continens nos fuerit venenosus et pestilencialis

per ipsas arterias motu dilatõnis attractus cor infi
cit: et exinde egritudines pestilenciales contingũt: nõ
q arteria vel cor de sui natura venenum trahat: sed
quia sub specie aeris: et spiritus attract9 venenosus
vapor ingreditur. et secundum hoc dixerunt sapien-
tes: q est venenum dormire seu degere sub arbore nu-
cum et in ortis caulium: Et sub vmbra oleandri. Et
balneari in aquis sub cuius ripis oleãder: aut alie ar-
bores venenose crescunt.

¶ Narrat enim Gallienus: de quodam qui se balne
auit in balneo calefacto de lignis excisis de cauernis
serpentum: qui mortuus fuit post exituz balnei: ex va
pore illorum lignorum cum quibus balneum illud fu
erat calefactum infectum veneno.

¶ Et Aristotiles in libro De pprietatibus elemento
rum et Planetarum dicit. q tempore regis Philippi
omnes mercatores transeuntes per quandam viam
ad ciuitatem applicabãt quando erant in parte illi9
vie in qua duos montes: vnus hic et alter hinc existe
bant: statim moriebantur.

¶ Et tunc Socrates parari fecit caueam vitream
in quam intrãs se illuc iussit portari et respexit duos
serpẽtes vnũ i vno mõte z aliũ i reliquo existẽtes qui
aerẽ illius loci inficiebãt vnde moriẽtes moriebãtur

¶ Rursus etiam dicit q antiqui reges fecerunt pu-
ellam nutriri napello vt per eius anhelitum et ãplex-
um coeuntes cum ea morerentur: similiter in sentinis
nauium et in cauernis profundis: et in locis inhabita
tis et in locis fetidis propter aerem attractum habi-
tantes venenantur.

¶ Dicit nanqz Auicenna in capitulo primo. q nul-
la res est magis inimica caloris innati: et cordis.
quam magnus fetor a quo subito spiritus vitalis a

core recedit:et quanto cōplexio cordis et arteriarum alicuius hominis calidior fuerit et rarior : tāto cicius venenum tam bibitum q̄z respiratum perimit et occi dit:quoniam calidum cor plus attrahit q̄z frigidū de ā̄helitu:et vie latiores sunt in arterijs calidi cordis q̄z frigidi:ita ꝙ iusquiamus passeres nō occidit propter stricturam viarum ad cor. hominē autē sic:quia lati ores habent vias per quas:facilior est transitus spi- ritus venenati:quanto venenum de sui cōplexione ē calidius tanto deterius efficitur dato in homine cali diori quia vtriusq̄ʒ caliditas se iuuat in vnum effectū sed exhibitum in frigidiori natura tardat suum effec- tum. Verū̄tamen tāta posset esse caliditas naturalis ꝙ etiaʒ venenū calidum superaret:et repelleret et ipsi us nocumentum ꝓhiberet:aut mortem: et inde est ꝙ multi homines venenati vno cibo et eadem quanti- tate in eadem cena aliquis moritur:et aliquis euadit: et aliquis excorticatur:vel infirmatur:sicut ego quā- doq̄ʒ vidi in quadam cena fuisse quatuor venenatos comedentes singuli ferculum venenatum vnū quorū vnus fuit mortuus statim:alius euasit omnino:reli- qui vero duo infirmati fuerunt ad morteʒ vsq̄ʒ:is ve- ro qui euasit animosus erat et calidi cordis: qui vero mortuus fuit min⁹ calide cōplexionis:qui vero infir- mati fuerunt calidiores erant nā q̄z ille qui migrauit et minus q̄z qui euasit:hoc autem non aliter esse po- test nisi quia calor naturalis qui mouet ad formaʒ vi te resistit inquantum potest calori accidētali tam fe- brili q̄z calidi veneni q̄z etiam calori aeris pestilenciali et calori estus et dierum canicularū que omnes calo res mouēt ad incieratōnem et dissolutōnem cōposito rum vn̄ Auicen. dixit in caplō primo. ꝙ nihil ē qd re- sistat qualitatibus malis et calori febrili plus quam

calor innatus: adeo q etiam venenis calidis repugnat non cōplexionaliter: sed formaliter: quia calor naturalis informat⁹: est regulat⁹ ab anima nostra que mouet ad vitaz mediante calore naturali tanq̃z suo instrumento: et ideo dicitur q omne opus nature est opus intelligētie id regentis: vnde signāter nature dicitur de calore tā a philosophis q̃z a medicis cū dicunt calor naturalis et non frigiditas naturalis: et pportionatur vt dicit Dorachius astrologus ad alcocodeu id est ad cōstellatōnem et locum celi qui dicitur dator vite. Venenum vero frigidum datum in cōplexione hominis frigidi frigiditate vtriusq̄z citius pimit q̃z datū in cōplexione calidiori. Sed si venenum fuerit de illis que a tota specie interimunt vt est napellus ⁊ eius gūmi et fel leopardi et tyrus: tunc cōplexio bibentis venenum nihil impedit vel cōfert nisi p tanto q in calido homine vie sunt latiores ad transitum: in frigido strictiores.

Caplm̄. iiij. De precustodia ⁊ cautela ne aut venena ppinentur aut ppinata non noceant.

O Portet suspicantez aut timentē venenosaz potionem vel cibū: vt vtatur regimine duplici. Primū est defensio cū cautela. Secūdum est destructō assumpti veneni cū virtute: defensio vero cum cautela ē: vt ante cōmestionem sue mense coram suis ferculis et potibus sint res discernentes et significantes fore venenum si fuerit: et horū vnum est sicut cornua serpentis que sudant in aduentu. scilicet napelli et thiri et sellis leopardi et non in aliorum venenis. Et aliud quod est lapis quidā nomine prassius qui est matrix et palatium smaragdi quia in ip-

so inuenitur · est autem viridis habens viriditatem spissam sicut prassium: et inuenitur aliqñ cum rubeis guttis: et aliquando cuz albis: exptuz est q̄ pseruat reges a venenis: nam si lapis ille sit in mensa in qua venenū ponitur ad presentiā veneni nitorē stati amittit: et ipso ablato nitor reuenit: de hoc lapide dicitur i epistola Esculapi philosophi ad Octauianū: q̄ ipse timet venena et prelia: vnde et Alexander macedo in prelijs sepe habebat: cūq3 de india reuerteret se lauās in eufrate deposito cingulo in quo lapis erat suspensus: serpens quidaz illum morsu abscidit: vomitq3 illum in eufratem: et de hoc dicunt. aristo. mentionem fecisse in libro de natura serpentum. Aliud etiaz est qd scriptum est in libro. regum psarum: q̄ si sculpire feceris in lapide ematitis virum genu flexum cinctuz serpente: cuius caput teneat dextera manus: et caudam sinistra: posuerisq3 lapidem hunc in annulo aureo: et sub lapide posueris radicem serpentarie tritam: portaueris q3 hunc annulum: ab omni veneno preseruat: quod quidez qñq3 ego preparari feci: et ad predictum vsum seruaui. Caueant etiam: quis ne vasa quibus ipsorum vinuz defertur vel tenetur stent discooperta in celarijs vini: neq3 vinum discooptum: qm̄ naturaliter omne animal venenosum lambit vinum et vasa vini: et quādoq3 in eis suffocata sunt inuenta. Caueant etiam fercula et potus et cōfectōnes sapores habētia dulcissimos: ant cōtrariarissimos ꝛ disuetos et diuersorū saporū: qm̄ in istis cōsueuerūt celare venenum. Smaragdus etiam optim⁹: quin si busso intuetur: exptum ē: q̄ ipsius oculi crepitant ad presentiaz ipius: si teneat in mēsa venena debilitat: et si in ore teneatur venenū virtutez inficiendi dimittit: et si detur tritus in potu post venenū p̄ optie a morte d̄liberat:

et sit ei⁹ quātitas ℈.ij.qd̄ ego quādoq͡z sum expertus et Auenzoar hoc inueit.vt in libro trāslato pape Bo scriptū ē Comedat etiā sepe ante omnē cibū castaneas cū ficubus siccis aut rutā cū auelanis et nuces virides cū ruta:aut siccas nuces cu͡z ficubus siccis:aut calamentū recēs vel siccū in fritellis : aut radicē diptami tritā et cum vino potatā:precauet etia͡z ab omni veneno bibisse ieiunum ciatū vini puri optimi in q̄ tempore musti in vna mensura duo serpētes viui fuerint suffocati:p̄seruat etiā quod est expertum vt omni mane accipiat.ʒ.ij.de tiriaca que dicitur terra sigillata:fit autē sic. ¶ Recipe baccaru͡z lauri.ʒ.iiij. terre sigillate.ʒ.i.terantur et cum melle despumato libram vnam conficiantur:et reponatur in vase vitreo:et sumantur ex eā inuicem.ʒ.ij. ¶ Destructō vero assumpti veneni fit ita.Nā si scitum fuerit de specie veneni tunc destruatur per medicinam appropriatam illi veneno que bezoar vocatur:et de hoc ego singulare faciam infra capitulu͡z ad cognoscendum vnumquodq͡z venenum per signa propria:et ibi docebo virtutes bezoarticas.Si vero ignoratum fuerit venenum aut medicus fuerit absens:et dubitatum fuerit de veneno cuiuscunque fuerit speciei:tunc statim butirū et aqua calida simul dissoluta bibantur:et cogatur euomere: et post vomitum peractum cum butiro iterum cogatur vomere cum aqua et cum melle: et mundificato stomacho statim tiriaca magna exhibeatur cum decoctōne vini in quo bulite sunt radices diptami:et sit de tiriaca dragme due:et de vino vncie due:et non cō medat vsque ad horas septem:peractis vero septem horis nutriatur rebus ventosis cum ficubus et cum vuis passis et cum auelanis et iure galline pinguissime vel anguì annalis vel edi. ¶ Quod si in

intestinis ardor vel dolor sentitur aliquis tunc clis-
tere iniciatur factum aqua mellis dissoluta cuz adipe
anatis: vel adipe galline: et proiecto huiusmodi cliste
ri: iterum clisterizetur cū lacte ouino calido quo pro-
iecto cibetur iure de q̊ supradictū est. Si vero ad huc
morso dolor vel in stomacho vel in itestinis remanse
rint: tunc modicū balsami dissoluti in lacte trita vnū
ciatum detur in potu: hec eniz liberant venenatos: si
cito adhibeant que dicta sunt. Si vero morsus aut
gladius fuerit venenatus: statim supra morsum aut
supra vulnus gallina viua euiscerata supponatur et
reiteretur viua: aut ore alicui⁹ sclaui vel serui sugatur
locus: et os serui abluatur sepe cū vino in quo dipta-
mus fuerit coctus: deinde tiriaca magna loco suppo
natur: et cum tiriaca fuerit exiccata: iterum alia recēs
ponatur donec locus non plus tiriacaz exiccet. ¶ Si
vero locus morsus siue vulnus venenatum fuerit sic
cum: tunc tiriaca nō apponatur: sed loco tiriace lac-
tucella super vulnere alligetur: et innouetur tociens q̄
ad locus fuerit humefactus: et tunc sanitas erit intro
ducta: quantū et tiriaca exiccat: tm̄ et lactucella hu-
mectat. Amplius intelligat vestre reuerentia sanctita
tis q̄ septem sunt herbe: quarū cuiuslibet natura vni
uersalis cuius interest speciem cuiuslibet plante singu
lari et specifica virtute dotare: nō a cōplexione cleme̅
tari quia calida vel q2 fregida vel quia sicca vel quia
humida: sȝ quia talis et a natura: vel mediante stella
sic dotata: donauit virtutem liberandi a venenosis.
cibis et potibus: et letali veneno ex vulnere siue mor-
su: Prima quarū est ipicon que alio nomine herba di
citur psorata: quam Achiles oraculo Apollinis in ex-
ercitu troianorū dr̄ inuenisse: vt Plinius ait Secda est
vincetoxicum. Tertia enula Quarta raffan⁹ Quita

diptamus. Sexta aristologia lõga et rotunda. Septima lactucella: quarum vnaqueqz dicitur equipolere tiriace: ita vt vulneribus venenosis succus alicuius predictarum datus in potu vulnera veneno infecta purget et saluet: et per istum modum omnes antiqui talia curabant vulnera anteq̃z tiriace haberent noticiam. Morsus vero ab animalibus venenosis curat quamlibet predictarum tiriaca morso loco supposita. Venena vero bibita curat puluis factus ex qualibet predictaruz: datus in potu cũ vino vel aqua mellita. Dicit preterea Auicenna q̄ stercus galli bibitũ cũ aqua statim per vomitum omne veneniz educit. Et lac asine cõmestum prohibet virtutez profundari veneni: ita quod in quo prandio vel cena asinorum lac fuerit bibitum vel cõmestum nulluz preter napellum possit nocere venenum. ¶ Tiriaca autem omni veneno cõplexionali et specifico et napello directe opponitur et cõtrariatur ſm totaz speciẽ idest ſm bonam ꝑmixtionem medicinarum que intrant cõfectõne artificiali tiriace a qua resultat quoddaz diuinum ⁊ formale destructiuum omnis veneni vt infra in speciali dicetur. detur autem de ipsa. ʒ. i. vel iij. tribus diebus cõtinuis quia toxicum resoluit et sudorem ꝓuocãdo liberat. ¶ Terra etiam sigillata aut in cõmestione aut post cõmestionẽ bibita vel cõmesta hãc habet ꝓprietatem q̄ si venenũ inueniat in stomacho ipsũz ꝑ vomitum expellit. Si vero post eam venenum exhibeat̃ nunq̃z ꝑmittit per corpus ꝑambulare ita vt vndiqz cor defendat et eius humiditates custodiat: quare reges et pricipes de ꝑtibus oriẽtalibus ⁊ meridionalibus vbi scz exhibẽdi venena claudestino vt omnes moriãtur hec ꝑnicies et nefandissima peccantur: accepit originem et inualuit cotidie vsqz nũc semper in suis cenis

et prandijs terram cõmedũt sigllatã et ido sigillo re gũ talis terra sigillabat̃:ideo terra sigillata est vocata:nũc autẽ perijt fides sigillorũ qm̃ tam in legalis q̃ʒ elegans ad nos sigillata portatur. Et est sciendũ ꝙ raro et expientia hoc testatur. Dicitur in libro diuisionũ ꝙ ad venenũ napelli parũ tiriaca aut nihil prodesse videtur· Qua ꝓpter ad aliud rimediũ prorsus ẽ confugiendũ et nõ in tã pauco tp̃is spacio in quo necesse est napelle virtutẽ ne ad cor trãseat ĩpedire contẽpnere artẽ medicine in specie tiriace qd est quia si nõ citissime impediatur morit̃ homo in vna die vel in tribus:sed de hoc infra dicetur vbi singulares medicias ad singulare venenum inducam

Capitlm̃ quintuʒ De signis et curis cuiuslibet ꝛ singlaris veneni ꝓpinati.et primo de argẽto viuo.

a Rgentũ viuũ q̃ sumpserit dolorẽ ille paciet̃ intestinorũ et laterũ aut grauediẽ et ad vltimũ ꝑducit ad epilẽsiã vel ad appopleriã et tunc cadit et ĩterficit. Quod si fuerit extinctum vel sublimatũ corrosionẽ facit ĩtestinorũ et morsurã et fit grauedo lingue et stomachi et apostematur cor ꝛ moritur Et eius cura est clistere cuʒ adipe anatis vel butiro et deinde reiteretur cũ aqua mellis. et si fuerit creditum ꝙ fuerit extinctũ vel sublimatũ vomitus ꝓuocetur et hoc statim ãteq̃ʒ ad intestina descendat: qm̃ tunc penitus intestina excoriaret et sanguiẽʒ exire faceret et tenasmoneʒ induceret:tunc enim clisteribus solum esset intendere et expedita argẽti euacuatiõe erit intendendũ ad accidẽtia derelicta que tria eẽ cõsueuerũt:vnũ mala cõplexio hũida et frigida ĩ ĩtestinis.secundũ ẽ debilitas cordis et tremor. Terciũ vulnera in

stomacho vel itestinis. Et prio opponem⁹ nos cū re
b⁹ cōfortatiuis stipticis et calidis ⁊ desiccantibus: da
bimus ergo tunc mirram et castoreū decoctā in vino
et saluiam et rutā tritā et cū aqua in qua nuces cipres
si sint bulita potui ꝓpinabim⁹. Et ad scđm oppone
mus nos cum exhibitōe dyamargaricon et dyamus-
ci amari. Et tercio opponem⁹ nos cuȝ medicinis si-
gillātibus vulnera assumptis ꝑ clistere si fuerent vul
nera in intestinis. in potu si fuerit in stomacho: et ho
rum suma erit trifera mior aut vinum rubeuȝ in quo
mirabolani cocti fuerunt et si vrina fuerit retenta ex
potu argenti viui tunc ponemus euȝ in balneo aque
calide et postea supponemus vesice spongiā infusam
in decoctōne iuniperi et semis apij pluribus vicibus ⁊
dabimus in potu vinuȝ purum optimum in quo bu
lita fuerit radix ciperi: et vngemus sumen et testicu-
los cū oleo rutatio et iunipero: et ei⁹ bezoar est cost⁹

Caplm̄ septimū De gipso.

c Vi datuȝ fuerit in potu Gipsum ille hēbit
difficultatem āhelitus et frigiditatē in sto-
macho et stipticitatē ventris et labia alba
vt mortificata et eius cura erit vt bibat aquam cali-
dam cū butiro et euomat: deinde bibat iterum aquaȝ
calidam cum melle: et euomat: et postea detur sibi in
in potu metridatum. ʒ. ij. cum optimo vino et si stip-
ticus remansit clisterisetur cum adipe anatis et oleo
vngatur venter cum oleo de cherua: et eius bezoar est
stercus muris trita et bibitum et detur ex eo cum vi-
no. ʒ. i.

Capitlm̄ octauum De scoria eris

d Atum cui fuerit in potu Scoria eris multū ille assellabit aut vomet et cū dolore et pūctōne in intestinis et stomacho et eius cura erit balneum in quo bulita sint capita hircorum vel lunace:et dare in potu succum mente: et vngere stomachum et ventrem cum oleo rosato calidito:et eius bezoar est succus accori bibatur.ℨ.ij et cum vino

Caplm̄.ix.De Scoria ferri

f Erri scoria cui datū fuerit aut ei⁹ erugo:ille ixiccatur cottidie et venter adheret renibus:et marasmū patitur: et eius cura est humectare totum corpus cum balneis in quibus testudines sint bulite et clisterisetur venter cū decoctōne pedū edorum aut cum aqua maluauisci et comedere butirum recēs et iura pinguia:et eius bezoar est lapis magnetis tritus et datus in pillulis cū tantundez de succo mercurialis et blitis in modum pillolarū: et sit dosꝭ magnetis in vice.ℨ.i.

Caplm̄.x.De lapide magnetis.

l Apis magnetis nō cōsolatus cui datus fuerit ille efficitur lunaticus et melancolicus aut heroicus:et eius cura est vt detur in potu et limatura auri et fragmenta smaragdi simul aā ʒ.cum vino et clisterisetur cum lacte ouino et oleo de amigdalis dulcibus: et est bezoar ei⁹ smaragd⁹ trita et data in potu tribus vicibus in nouem diebus.

Caplm̄.xi.De Lapide lazuli.

n On lotus lapis lazuli cui fuerit in potu datus ille patietur subuersionem stomachi et tristiciam et solicitudinem et eius cura est

bibere lac recens mulctum aſine omni mane vſqꝫ ad
dies.vij.et comedere auiculas aſſatas in ſpeto: et eiꝰ
bezoar eſt carabe tritum ℈.ij.et datuꝫ in potu cum
vino.

Capitlm̄.xij.De arſenico ſublimato.

d Atum cui fuerit arſenicū ſublimatuꝫ ille pa
cietur excoriatōnem inteſtinorum et ſtoma
chi et arſuram et dolores mordificatiuos
et ſitim et linguā habebit exiccatam et expuere nō po
terit et demum ſincopi patietur.et eius cura eſt vt bi
bat butirum cuꝫ aqua calida in qua ſemina rape ſint
cocta:et euomet:et cliſteriſetur et deinde cum oleo de
amigdalis dulcibus omni die bis et cibetur iure galli
ne pinguiſſime.et eius bezoar eſt criſtallus trita ſubti
liter et data in potu.ʒ.i.cum oleo de amigdalis dulci-
bus:et ſi non fuerit ſublimatum erunt accidentia re-
miſſiora et cura eadem.

Capitlm̄.xiij.De Litargiro

l Itargirum cui datuꝫ fuerit in potu ille nō
poterit egere et per vomitū emittet ⁊ quod
inſueuerat per ſeceſſum:et eiꝰ cura eſt cura
colice per cliſtere iniectum factū ex aqua mellis et adi
pe galline vel anatis et dare in potu oleum amigda-
larum dulcium et cōmedere ficus ſiccas ante cibuꝫ et
inungere ſtomachum cum ſucco apij et vētrem cum
butiro:et eius bezoar eſt ſemen cherue tritum et datū
in potu.ʒ.ij.

Capitlm̄.xiiij.De ceruſa.

c Vi datuꝫ fuerit ceruſa in potu ille patietur
vomitum albū vt ceruſa et dentes nigros
et dolorem ventris grauatim ⁊ egeret ſang

ninem et habebit tenasmonem: et eius cura erit vomi tus prouocatus cuz aqua in qua semina rape et attri plicis sint bulita et deinde clisterisare ventrem et cum brodio cauliuz coctorum ⁊ oleo sine sale et dare in potu metridatum aut tiriacam cum optimo vino. et eius bezoar est potus vini albissimi puri ꝓpe inebriationem.

Capitlm̄. xv. De calcucechumenō id ē viride eris

c Alcucechumenon id est viride eris cui datū fuerit i potu ille oblatōez ⁊ suffocatōez pulmonis et āhelitus hēbit ⁊ quasi nō poterit respirare: et pacietur solutōez cōtinuitatis et interioribus et vulnera et vlcera in itestinis et punctōes corrosiuas: et eius cura erit statim cū vomitu ꝓcurato cuz butiro et aqua calida et sepe reiterato ⁊ deinde inicere clistere factū cū lacte asinino ⁊ oleo de amigdalis dulcibus: et deinde dare in potu de terra sigillata. ʒ. i. cuz vino albo et deīde si nō cōfert fiat balneū in tina: vbi sit oleū oliuarū in tanta quantitate ꝙ attīgat ad stomachū et eius bezoar est cristallus rubeus trit⁹ et datus in potu cum vino. ʒ. ij.

Capitlm̄ xvi. De plumbo vsto.

p Lumbū vstū datū cui fuerit ille non potest loqui et moritur suffocat⁹ et vox ei⁹ nō auditur nisi sicut plumbū: et eius labia ⁊ lingua plūbina sunt: et eius cura est dare in potu tiriacaz magnā. ʒ. ij. omni die vsqꝫ ad quiqꝫ dies cū aqua mellis et induere pelles vulpinas vel ouinas nouas et inungere ventrē melle vel asine calide et reiterare introitum sepe: et eius bezoar sunt grana citronorū mundata et trita et data in potu cū vino decocto dulci. ʒ. ij.

Capitlm̄.xvij. De azuro aut minio aut zenabrio

d Atū cui fuerit azurū aut minium aut zenabrū pacietur vomitū et vētris stipticitatez et in vomitu discernetur p colorē vnumqđ q ipsorum et cura omniū predictorū est eadem: detur ergo in potu butirū cū aqua calida in qua semina rape sint bulita et euomat post vomitū spontaneū: deinde clesterisetur cum aqua mellis et oleo: et eius bezoar est spodium quod fit de ebore cōbusto datum i potu cum vino.ʒ.ij.

Capitlm̄.xviij: De realgare.

r Ealgar cui datum fuerit in potu: ille patiēt siti ⁊ extuatōēz ⁊ exicatiōēz ⁊ cōsumptiōēz humiditatis ita q nisi ei succurrat aut moritur aut paliticus et contractus remanebit. Ego vidi et curaui iuuenem cui datuz fuerit cum epate porci assato realgar tritum et euasit mortē ab eo et remansit circa omes iuncturas quasi imobilis ex nimia siccitate. et eius cura est vomitus cū butiro et aqua calida sepe iteratus et clisteria cum lacte asinino iterata et dare in mane in potu omni die. ʒ .v. de lacte asinino et cibare eū surbicōnib9 pinguibus ⁊ vngere totū corpus ex oleo de amigdalis dulcibus et sedare sitim ipsius cum iulep: et eius bezoar est oleum de nucellis pini datum in potu statim vel in primo die ʒ .iiij.

Capitlm̄.xix. De cicuta.

Dat9 cui fuerit i potu succ9 cicute: ille sensuz pdet et stuporē sibi iducit: et ex eo socrates ab atheiensib9

fuit interemptus:et eius cura est in potu sumere tiriacam.ʒ.ij.distemperatam cum decoctione diptami.et eius bezoar est gentiana trita et data in potu.ʒ.ij.cū vino.

Capitlm̄:xx.De succo titimalorum.

t Itimalorū succus cui datus fuerit ille pacietur fluxum ventris et vomitum et accidentia colerice passionis:et eius cura erit tiriaca magna cum vino in quo diptamus fuerit bulitus:et ei⁹ bezoar ē munia trita et potata cū vino.ʒ.i.

Capitlm̄.xxi.De succo cucumeris asinini.

a Sinini cucumeris succus datus cui fuerit in potu:ille pacietur excoriationem in gutture et solutōnem ventris et dolorem intestinorum:et eius cura est tiriaca magna cum decoctione baccarum lauri et melle.ʒ.ij.et eius bezoar est succus mente vnciam vnam.

Capitlm̄.xxij.De succo vsnee.

v Snee succus cui datus fuerit ille patietur ille patietur decursum humiditatum superfluarum ad os et guttur ita vt straugulari videatur propter quod hec verba strangulator ad hyp.id est lupi vocatur:strangulat enim lupos ipsaȝ cōmedentes:et eius cura sumere in potu de terra sigillata statim.ʒ.ij.cum aqua calida et euomere:deinde post illud accipere de tiriaca.ʒ.ij.cum vino decoctionis genciane:et ei⁹ bezoar est aristologia longa.

Capitlm̄.xxiij.De radice bothormarien.

b Othormarien radix aut succus cui datus fuerit in potu ille pacietur strangulatōnez. et quasi suffocatōez ꝓpter qd vocatur panis porcorum:et eius cura est bacce lauri trite.ʒ.ij. dare in potu: et eius bezoar est piper album tritum ʒ.ij.

Capitulum.xxiiij.De succo coriandri.

d Atus cui fuerit succus coriādri ille patietur quasi destructōez itellectus ac sicut ebrius videatur ⁊ tandem moritur stupide:et eius cura est tiriaca magna.ʒ.ij.cū optimo vino:et eiꝰ bezoar est herba que dicitur vicetoxicū data i potu.ʒ.ij.

Capitlm̄.xxv.De succo mādragore.

m Andragore succus aut poma eiꝰ aut radix eiꝰ cui data fuerit i potu ille ruborē in facie et in oclis et stuporē in mēte:et mentis alienatōnem et amentiā et somnū ꝓfunduz patietur:et eius cura erit sumere in potu statim tiriacā magnam distemperatam cum optio vino et tardare comestionem p diē vnam et bibere optim vinū purū et odorare acetuz forte.et eius bezoar est radix rafani comesta omni die vsque ad tres dies cum pane et sale.

Capilm̄.xxvi.De succo papaueris nigri.

s Vccus papaueris nigri cui datꝰ fuerit ille pacietur stuporem mentis et dormitatōez. et hebetiam sicut illi qui oleum cōmedunt. et eorum cura est bibere tiriacam magnā et dyacosto

reum aut oppopiram aut cōfectōnem de anacardis. ʒ.ij.cum vino.et eius bezoar est alleū crudū comestū.

Capitlm̄.xxvij.De Opio.

O Pium cui datū fuerit i potu ille si cogatur vomere apparebit odor opij in vomitu et erit hebes et piger et dormitās absq; sensu. et nō intelligēs neq; sentiēs et si nō succurratur ei morietur:et ei⁹ cura est potare potētissimū vinū ⁊ fricare extrema cū nitro et sapone et ꝓuocare sternutatōnez cū pipere intromisso in nares:et eius bezoar ē castoreum tritum et datum in potu cum vino.ʒ:ij.

Capitlm̄.xxviij.De succo scamonee.

C Vi succus scamonee dat⁹ fuerit i potu:ille patietur cordis defectū ⁊ sincopim ⁊ sitim et extuatōnem et dissenteriā et febrem et ei⁹ cura est potare aquā ordei sepe ⁊ ingredi balneū aque tepide:deinde post illud bibere sirupum rosatū et buglosatū tota die et ꝓuocare somnū et odorare nenufar.et rosas et mirtū et cibari cum cibo facto cum sumach vel berberis et emplastrare ventrem et stomachum cum pulpis citoniorū.et eius bezoar est herba que vocatur ribes et eius succus.

Capitlm̄.xxviiij.De apio risus.

A Pium risus cui datū fuerit in potu ille facit hoīez extra mentē et cōtinue ridere.propter hoc vocatur apiū risus.et ei⁹ cura est ꝓuocare somnū cū potu boni vini iebriātis.et eius bezoar est succus melisse cum aceto datus in potu.

Capitulum.xxx.De succo cherue.

s Uccus cherue cui datus fuerit in potu ille patietur vomitũ et dolorem ventris: et ei9 cura erit tiriaca magna data in potu.ʒ.ij. cũ vino optimo calido.et eius bezoar est ipericon.

Capitlm̃.xxxi.De succo napelli.

n Apelli succus siue ei9 fructus siue ꝺ ei9 substancia cui datus fuerit ille in spacio vnius diei aut triũ moritur et paciť ante hoc sincopim et defectuz cordis et denigratõez et defuscatõez paulatine omim mẽbrorum:et deinde tumet totũ corpus et oculi eius foras ꝓminẽt: et linguã in ore continere nõ potest.Succurratur ergo in ĩstanti dando ei terra sigillatam distemperatã cum butiro et aqua:et euomat et exhibeatur smaragdus optĩa trita.ʒ.ij.cũ vino et super cor ponatur sericum tinctũ in grana infusum in succo buglose et aqua rosata et reiteretur.et deinde serui sugant cuz ore extremitates corporis. sed ipsi morientur nisi acceperint de smaragdo : et eius bezoar est mus quia nascitur in radice napelli:exiccatur et datur ex eo in potu dragme due.

Capitlm̃.xxxij.De succo oleandri.

c Ui succus oleandri et eius coma vel eius cortex data fuerit in potu:ille patietur sincopim et tribulatõez cordis et anxietatem: et eius cura est sumere dyacostoreum datum in potu ʒ.ij.et eius bezoar est granum iuniperi in quantitate ʒ.ij.cum vino.

Capitulum.xxxiij.De succo mezereon.

m Ezereon succus cui datus fuerit in potu ille pacietur fluxum ventris et sitim et anxietatem et excoriatõnem intestinorum. et ei9 cura erit sirupus rosatus cum aqua ordei: et odorare fructus frigidos et odoriferos:et eius bezoar est origanum assatum et bibitum.

Capitulũ.xxxiiij.De succo ellebori:

e Lebori succus aut radix eius cui datus fuerit ille patitur strangulatõnem gutturis ꝛ prefationẽ: et fortassis suffocatur subito:et ideo vocatur strãgulator caruis:et eius cura est sumere in potu statim aquã mellis et quiescere in loco seperato:et deinde detur beozar eius quod est flos nenufaris siccus et tritus.ʒ.ij.

Capitulũ.xxxv.De alfesira.

d Ata alfesira cui fuerit ille pacietur excoriationem ventris ꝛ vomitũ:eius cura erit dare in potu aquam mellis et deinde tribuere citoniũ assatum:et eius bezoar est anagallus.

Capitlm:xxxvi.De succo brionie.

b Rionie succus cui datus fuerit ille pacietur scothomiam et stoliditatẽ et angustiã spiritus:et ei9 cura erit tiriaca.ʒ.ij. cũ vino decoctionis enule:et eius bezoar est piper.

Capitlm̄ xxxvij. De cornibus spice.

s Pice cornua cui data fuerint p acietur tortionem ventris et nauseam: et eius cura est tiriaca. ʒ. ij. cum decoctōne vini in quo diptamus sit bulitus.

Capitulum. xxxviij. De cornibus oleandri.

o Leandri cornua cui data fuerūt aut qui cōmederit assaturam in veru exciso ex oleandro aut qui dormierit sub vmbra oleandri: aut qui bibit aquam fluminis sub cui9 ripib9 crescit oleander cuius copia est in insula sardinee: et ego exptus sum illud et vidi. patietur extuatōnem et amentiam et rugitum ventris et si balneum fuerit calefactū ex oleandro: balneatus sincopim patietur in balneo. et eius cura et bezoar dicta sunt supra in capitulo de succo oleandri.

Capitlm̄. xxxviiij. De cornibus bedeguar.

c Ornua bedeguar cui data fuerint in potu: ille pacietur difficultatem transglucinendi et eius cura est lambere oleū de amigdalis dulcibus. et ipsius bezoar sunt mora celsi.

Capitlm̄. xl. De anacardis.

a Nacardos qui assumpserit ille patietur incensionē in gutture vehementē. et qn̄qꝫ inflabitur et acutā faciet egritudinē et mētis alienatōeꝫ: et ei9 cura est cū reb9 vnctuosis sicut oleo amigdalino sissamino ꝛ butiro et lacte et iurib9 gallinarū: et si dolorē habebit in intestinis tunc cōueniens est balneū et si inducant febrim acutam tunc est conueniens vti attenuante dieta et frigida et humida: et

si fuerit mentis alienatõ prouocetur somp[n]us cũ semine lactuce ꝛ papauere albo:et eius bezoar sunt grana pini torrefacta et comesta.

Capitlm̃.xli.De nucibus et auelanis.

n Uces et auelanas rancidas qui cõmederit ille patietur accidẽtia mala.scꝫ nauseam et deiectõnem apetitus et vomitũ et debilitatem virtutũ animaliũ:et eius cura erit rob citoniorũ et rob pomorum. Et si acciderit ei eructatõ habens odorẽ lini putrefacti tunc posset mori:et eius cura erit dyaciminum vel dyaperion:et detur eis vinum purũ et fomentetur stomachus cum oleo nardino.

Capitlm̃.xlij.De malo castoreo.

c Astoreum malũ cui in potu datũ fuerit ille patietur clamorẽ et rixam et dolorẽ: et linguam habebit foras ꝓminentem et febrem. et eius cura erit vomitus cũ butiro ꝛ aqua mellis donec vomitus minime habeat odorẽ castorei:deinđ detur in potu rob mororũ aut limorũ.et eiꝰ bezoar sunt semina coriandri assata et trita.ʒ.ij.

Capitlm̃.xliij.De malis fungis.

f Ungos malos qui comederit ꝛ p̃cipue qui nati fuerint super ferro aut super anabula vel malo terre vel in locis termarum ille prouocabitur dolore maximo et dolorem patietur in pectine et prohibetur ei vrina et dolores habe-

bit in ventre:et si odorauerit malũ fungum et tubera mala patietur epilenciã:et fortassis morietur:et añ illud erit ei ꝓpinanduz vinũ optimũ in q̃ piper nigrũ sit bulitũ:et deinde clisterisare ipsuz cũ aqua mellis et sale:et fomentare femur cũ oleo nardino:et eius bezoar qñ decoquuntur fungi aut cõmedunt̃:sunt pira incisa infrustra et simul decocta et bezoar post cõmestionem ipsorum est alleũ crudũ.

Capitlm̃.xxxxiiij.De nuce vomica.

n Ucem vomicam qui biberit vel cõmederit ille hẽbit vomitũ pessimum et dissolutiõez virtutis:et ei⁹ cura est robcitoniorũ et mirti et potus alti vini:et eius bezoar est cortex citri.

Capitlm̃.xlv.De coloquintida.

c Oloquintidaz solitarie natã in arbore sua qui cõmederit ille venenũ letale sumpsit: et nisi succurratur ei subito morietur in tercio die:et eius cura et bezoar simul et semel est smaragd⁹ optima trita et data in potu.ʒ.ij.

Capitlm̃.xlvi.De fico pharaonis.

f Icus pharaonis qui comederit ille statim patitur febrẽ et fractõnem tocius corporis et videbitur ei ꝙ sit ydropic⁹. et hoc ego vidi in sardinia in iudicatu galurie:vbi istarum ficuum est abundantia.ꝙ qui vnam comedebat patiebatur vnã febrẽ:et q̃ duas:duas:et q̃ tres patiebat̃ trinã febrim:et vt plurmum iste febres erant terciane:et cura

eius est aqua ordei parata aut serum caprinū. et eius bezoar sunt grana siue semina cucumeris mundata et tria ꝛ data in potu dragme due

Capitlm̄. xxxxvij. De semine iusquiami.

s Emina iusquiami cui data fuerit in potu ille patietur ebrietatē et mētis alienationez ꝛ stuporē et imobilitatem omnium mēbrorum: et eius cura est piper longū tritum et datum in potu. ʒ. ij. ꝛ ei⁹ bezoar sunt graua fisticorum cōmesta vel bibita.

Capitlm̄. xxxxviij. De granis cochognidij

g Rana cochognidij cui in potu data fuerit ille patietur vomitū et fluxū vētris et tribulatōꝫ i stomacho: et ei⁹ cura ē tiriaca magna. ʒ. ij. cum vino et bezoar eius amigdale amare.

Capitlm̄ xxxxviiij. De bacca lauris rancidis.

b Accas lauri rancidis qui cōmederit ille patietur accidentia que patitur qui cōmederit nuces rancidas: et cura eius et bezoar erunt similia:

Capitulum. l. De cataputia.

c Atapucias ille qui comederit patitur accidentia que patitur ille qui biberit girasolez que superius dicta est cherua et cura eius ꝛ bezoar sunt eadem.

Capitulum. li. De semine Vrtice.

v Rtice semē qui comederit ille paciet̃ gutturis et oris et lingue excoriticatōnez et arsurā et ardorem in mictu: et eius cura etit oleum amigdalarū dulce potare: et ei9 bezoar sunt grana citoniorum trita et potata cum aqua calida.

Capitlm̄. lij. De semine papaueris nigri.

p Apaueris semia nigri qui biberit vel comederit ille pacietur accidētia que patitur qui opium sumpserit licet remissiora et cura et bezoar idem sunt.

Capitlm̄. liij. De semine ellebori.

e Llebori semen qui biberit vel comederit ille pacietur accidentia que pacietur qui succū aut radicem ellebori biberit: et cura et bezoar est vna.

Capitlm̄. liiij. De semine cicute.

b Iberit qui semen cicute ille pacietur accidēcia illa que passus fuit qui succum eius biberit et licet magis remissa et cura et bezoar eadem sunt.

Capitlm̄. lv. De semine humidi coriandri.

h Vmidi coriandri qui semina comederit vel biberit ille pacietur accidētia cōsimilia que patitur qui succum eius biberit: et eius cura et bezoar sunt eadem.

Capitlm̄.lvi. De semine serpentarie.

c Omederit qui semen serpentarie ille patief stridorem et punctõez gutturis et dentium et sup extuatõez et feruorē et eius cura ē butirū recens bibitū: et eius bezoar est succ⁹ farine ordei decocte in aqua.

Caplm̄.lvij. De morsib⁹ aut pūcturis ab aliquibus animalibus venenosis.

a Liquis vero si morsus fuerit aut pūct⁹ ab aliq̄ aiali venenoso et ignoret cui⁹ sit punctura: tūc stringatur locus pūcture et ponātur sup ipsuz vētose cū scarificatõne: et sugatur locus cū ore seruorū et deinde sup locū ponātur cancri triti: q̄ si locus venire ceperit ad corruptõnez abscindatur membrū si fuerit locus aptus: aut membrū aptū abscisioni. q̄ si nõ: cauterisetur: nā qn̄ ceperit locus denigrari aut putrefieri erit signū q̄ punctura fuerit aialis perniciosi: dū autē nõ incepit tendere ad putrefactõnem et corruptõnez quāuis sit vehementis doloris cū non dū sit ei velox pambulatio in corpe non ē malum: nisi punctnra fuerit iuxta cor aut iuxta arteriaz magnam.

Caplm̄.lviij. De morsu vipere.

m Omordit vero quē vipera illi suma medicinarū et bezoar ē ei tiriaca magnā: et fortassis cõfert metridatū et medicamē de assa fetida et butirū vetus ⁊ medicamē de herbo ⁊ comestio alleorum et potus vini puri.

Caplm̄.lviiij. De morsu Scorpionis.

m Ordicatōni autē Scorpiouū cōfert vaporatio olei et alleorum et tiriaca dyasesseron et oleum antiquuz linitū : et eius bezoar est scorpionis corpus contrirū et suppositum loco.

Capitlm̄.lx. De morsu aranearum.

c Onfert aranearū mordicatōni succus pomorum: aut pirorū aut appositō ferri frigidi iterati: et eius bezoar est endiuia.

Capitlm̄.lxi. De morsu rutele.

r Vtele aurem mordificatōni cōfert balneuz lalidum valde et sepeliri in arena aut cinere calido et bibere puluerem de nigella.

Capitlm̄.lxij. De apium morsu.

p Vnctere autē et mordicatōni apium cōfert epithima cū bolo armeno et aceto et camphora et qui man⁹ suas et faciē succo malue abluerit non pungetur ab apibus.

Capitlm̄.lxiij. De mordicatōne animalium

d Entes autem aut aculeos si mordentia aialia in locis morsis dimiserint: tūc oportet vt locus fricetur cum oleo et cinere suauiter : Et deinde fiat emplastrum super locum ex-

fermento cū oleo: et sic aculei vel dentes venenosi edu
centur.

Capitlm̄. lxiiij. De morsu canis.

Si autē aliquis morsus fuerit a cane ꝛ dubi
tetur vtrum fuerit rabiosus vel nō fricetur
buccella panis sub loco morsure: et deinde
illum exhibeat aliis canibus quem si renuerint rabio
sus erit: si vero comederint minime Signa autē ꝙ sit
rabiosus preter hoc sunt ꝙ canis linguam suā ꝓiici-
at extra. et intromittat caudam suam inter coxas su
as et raucam habeat vocez. et ꝙ abhorreat sanos et
viros et ꝙ mordeat dominos domus sue et oīs qui
ei obuiant et fugiant ab ipso canes. et qui morsus est
nisi p̄caueat et curetur infra. xl. caniculares dies effici
cietur ydrofiothicus id est timens aquaz qd̄ est quia
ꝓpter rabiez efficitur siticulosus et appetit ad aquā
et cum viderit eā ymaginabitur canes esse in aqua et
moriens siti p̄ timore īmanium canum fugiet aquam
et tunc non est spes salutis et cū procedit in egritudīe
efficitur et ipse rabidus et emittit sperma in pollutōe
sua et in modum catulorū et qñcunqȝ egerit flegma i
modum catulorū quod est quia imaginatio cōtinua
quā habet de cane sigillat in hūiditatibꝰ suis figurā
canū Et scias ꝙ si equus et mulus et asini et simia ꝛ
homo paciūtur rabiem circa maximū frigus aut cir
ca maximū calorē: et eius cura ē vt sup locū morsum
ponantur ventose cū scarificatōne: et ponantur desu
per aleum siue cepe tritū et cōfectum cū butiro vacci
no et sumat in potu electuariū cancrorū fluuialium
et intret balneū omni die ꝛ laboret in cura ethicorum
et melancolicorum et balneatur ante. xl. dies in aqua

maris ꝛ ei⁹ bezoar sunt cancri fluuiales adusti et pul uerisati et dati ex eis.ʒ.iij.in potu omnib⁹ trib⁹ dieb⁹

Capitlm̄ lxv.De cantaridibus.

c Antarides si autez quis biberit pacieť mictum et extuatōnem et accidētia ꝑniciosa:et eius cura est vt sumat in potu lac ouiū cuz oleo amigdalino:deinde curentur vlcera vesice: et ei⁹ bezoar erunt grana alchechengi numero x.

Capitlm̄.lxvi.De lacte.

l Ac si autē biberit fueritqꝫ coagulatū in stomacho. pacietur stomachi mollificatōnē et nauseā et sudabit sudore frigido:et ei⁹ cura erit bibere acetū fortissimū postea sumat de assa fetida.ʒ.i.aut de sirupo acetoso.℥.vnaz vice vna ꝑsto vicem.

Capitlm̄.lxvij.De assatura suffocata.

s I autē quis comederit assaturā suffocatā que inuoluitur in pānis cū extrahit̄ ex furno pacietur vertiginē similē epilēsie. et ei⁹ cura est vt euomat et postea sumat in potu rob fructū stipticorū et zuccaruz rosatū cū.xi.aloes et mastice et querat sompnum et ingrediatur balneum.

Capitlm̄.lxviij.De piscibus frigidis

s I autem quis comederit pisces frigidos q̄bus post eius captōez aduenerit vna dies aut duo:aut si quis carnes pridie vel ante

terciā vel quartā diem occisas aut morticinas aut pcussas a fulgure et tēpestate mortuas aut morbo pestilēciali pemptas accidit q superuenit ex comestione malorum fungorū. et cura eorum est vt enomat et sumat in potu vinū purum cum pipere et curetur cura fungorum preter q non comedat pira.

Capitlm̄. lxviiij. De terebro gatte.

c Erebrum gatte cui in potu datū fuerit ille pacietur stoliditatē et instrigiosus videbit: et eius cura est terra sigillata et vomit9 cū ipsa omni mense bis et accipe de cōfectōne dyamusci omni die summo mane. et eius bezoar est muscus tritus.. ℈. v. et datur in potu cum vino albo.

Capitlm̄. lxx. De extremitate caude cerui

e Xtremitas caude cerui cui data fuerit ille pacietur accidētia napelli. et eius cura est pocio smaragdi. ℈. v. triti dati in potu cū vino et deinde fricatio tocius corpis cū oleo facto de semine citri. et ei9 bezoar ē tirica magna dragme due.

Capitlm̄. lxxi. De sanguine bouino.

c Vi in potu datus fuerit sanguis bouinus vetus ille pacietur mortificatōez et euomet vomitum coagulatum et eius cura est acetum acerrimum calidum: deinde vomitus deinde tiriaca: deinde balneum aque calide.

Capitlm̄. lxxij. De sanguine buffonis.

d

Atus cui fuerit ſanguis buffonis ille pacietur difficultatem anhelitus et cordiaca accidentia:et ſi quis ſputum ipſius ſumpſerit erit prope morteꝫ ſicut qui napellū biberit.et eius cura eſt potio ſmaragdi.℈.i.deinde intrare corp⁹ aīmalis quadrupedi magni:vt eſt bos aſinus:vel mulus vel equus et reiterare illud deinde tiriaca.ʒ.ij.bibere.et eius bezoar eſt lapis inuentus in capite buffōis qui apud lapidarios vocatur borras vulgariter trepanide.

Capitlm̄.lxxiij. De ſanguīe hōis colerici ruffi.

h

Ominis colerice ruffi ſanguinis extractus tpe rixe ſue vel furoris datus cui in potu fuerit.ille pacietur furores mentis et pmixtionem intellectus et inuerecundiā deinde paulatim exiccabitur.et eius cura eſt bibere aquā cucumeris paleſtini et maſticare grana ipſius et deglutire ſuccum et potare ſirupum nenufarinum.et eius bezoar eſt trociſcus vnus de tiro.

Capitlm̄.lxxiiij.De ſanguīe mēſtruo aut lepſi.

m

Enſtruū ſanguineꝫ aut leproſi qui biberit ille videbitur eſſe piſtrigiatus et lunaticus maleficiatus et obliuioſus. et eius cura eſt potare margaritas tritas.ʒ.i.cū aqua meliſſe et balneari in aqua tepida.et coire cū puella ſm̄ legeꝫ et cōuerſari et amplexari cum puellis et iuuenculis.et eius bezoar eſt comedere ſerpentes quibus caude ⁊ capita per palmum ſiat abſciſſa.

Capitlm̄.lxxv.De morsu homis ieiuni.

m Orsus qui fuerit ab homine ieiuno ille ponat sup morsuram stercus galline alioqui pacietur vlcus venenosum et difficilis est sanationis.

Capitlm̄.lxxvi.De morsu serpente vllo.

f Uerit qui morsus a serpente vllo ille liget statim locū cum coreo et deinde supponat tiriacā ⁊ de ipsa bibat ⁊ circa cor apponatur smaragdum et corallū et margaritas et locuz morsure faciat sugere a seruo.

Capitlm̄.lxxvij.De felle leopdi.

l Eopardi fel cui datuz fuerit in potu ille pacietur accidentia napelli ⁊ vipere.et eius cura et bezoar sunt vna.

Capitlm̄.lxxviij.De Salamandra.

b Iberit qui salamandriam ilie pacietur accidentia cantaridarum.et cura eius et bezoar est vna.

Capitlm̄.lxxix. De lepore mario aut rana maria

l Epus marin⁹ aut rana maria cui data fuerit in potu ille hēbit vomitū vnctuosum: et totū eius corp⁹ efficietur turgidū et iflatum sicut yposarca et fetebit ei⁹ āhelitus:et eius cura est festinus vomitus cū butiro et aqua mellis.et deinde sumere post illd̄ tiriacā dyatesseron p tres dies ⁊ cibari carnibus passerū et potare bonū vinum:et eius bezoar est caro vulpis assata et comesta.

Capitlm̄.lxxx.De morsu muris.simie et gatte.

Mure vero aut a simea.aut a gato q̄ mor
a sus fuerit super morsurā ponat stercus gal
line et curet illud vt in morsu hominis ieiu
ni dictum est.

Capitlm̄.lxxxi.De scriptore bezoartice virtutis
ad vnūquodq₃ venenum et de duabus difficili
bus questionibus

Ezoar anthonomasice d̄r de quodā lapi
b de qui sic vocat̄:cui⁹ ppria et specifica vir
tus ad letale venenū est liberās a morte su
bito absq₃ vllo medici ingenio:et ideo de omi medicia
que liberare potest a morte hoie₃ ab aliqua egritudie
vel veneno dici potest q̄ sit bezoar illi⁹ morbi siue sit
illa medicia lapis vel granū vel succus vel aliqua cō
posita medicina Et qui illū lapidē habet tutus ē ab
omni mortali veneno. Teritur etiā et datur in potu d̄
ipso.ʒ.i.Et per ipsum dicit̄ fuisse liberatu₃ regē anglie
dn̄m Odoardu₃ in ciuitate aron qn̄ vulneratus fuit
p passiasinū Soldani gladio toxicato Hūc autē lapi
dem ei tribuit generalis p̄ceptor templi et ego cōsimi
lem vidi. Est autē rubeus purulētus leuis vt spōgia
et frangibilis vt gipsu₃. Habet autē q̄dlibet venenu₃
tam minerale q̄₃ vegetabile et aiale ppriam medici
nam oppositā ei.a qua oppositōe v̄tute specifica fit
liberatō mortis ab illo veneno Et ideo bezoar ē vni
cuiq₃ veneno illa medicia que absq₃ virtute elemētali
curat tale venenū. Et de quolibet bezoar iā supra ex
pediui tractatū in cura cuiuslib₃ veneni in fine d̄scrip
tōis ne sit āplius necesse recapitulare tractatum.

e St autē questio vtrū tiriaca magna sit bezoar vel a forma specifica liberās a veneō: an materie elemētalis liberās a cōplexione nō a forma. Et voluerūt quidaz dicere ꝙ oio erat bezoar fundātes se sup̱ rōne. Gal. qui cū Andromachū philosophū respexisset qui primo tiriacā inuenit et eā ꝓbauit nunq̄ȝ ꝓdesse nisi in morbis frigidis propter oppositōez multarū rerū calidarū: et in morbis calidis propter oppositōnem multarū medicinarū frigidarū que in ipsaz intrāt et hoc dixit. Gal. illam tiriacā adromaci esse mediam a cōplexione sed ipse ē adiūgens carnes tyrorū et terrā sigillatā fecit eā valere formaliter ad omne venenū licet ad q̄dā pl⁹ ⁊ ad quedā minus .et ad quedā singulariter data. et ad quedam cū additōe. ¶ Alij vero dixerūt ꝙ a cōplexione elemētali agebat quecūqȝ in corp̱e humano op̱atur fundātes sup̱ debilitatē op̱atōnis sue aut penitus vanitate qñ ipsa datur cōtra napellū vel cōtra viperā vel contra fel leop̱di et breuiter cōtra q̄dlibet venenū letale secunduȝ specificā formā in quib⁹ parū aut nihil videtur cōferre vt dixit Raſ. ¶ Solutō autē hui⁹ dubitatōis ē ꝙ curatō cuiuslibet veneni .iiij. modis cōtingit: scȝ qui aut frangitur accumē veneni aut subā ei⁹ resoluitur. aut ip̄m expellitur aut ip̄m p̱ oppositōneȝ specificā corrūpitur et ab eo eius virtus ꝑsus auferē Exēplū primi ē opiū q̄d frāgit euforbiū: et castoreum q̄d frāgit opiū. Exēplū secūdi ē terra sigillata et alleū que substantiā veneni aut p̱ vomitū: aut p̱ sudorē resoluunt Exēplū tercij ē smaragd⁹ qui venenū fugat et attrahit vsqȝ in finē extremitatis mēbri. Exemplū quarti ē forma specifica opposita veneno que in na-

turalibus inueniū͂ vt in lapide bezoar et i artificialib⁹ at in diuina et nobili cōpositōne tiriace: et ꝑmixtione omim singlāriū medicinarū simul confectarū resultāte. et quia in tiriaca ē virtus cōplexionalis multarū medicinarū venenū frangentiū ꝑm oppositōez quali tatum et venenū resoluentiū et ipsum expellentiū ido bene dictū est ꝙ tiriaca ē medicia cōplexionalis ad venena et quia ex cōpositōne tali resultat res dinia que potius ab extra q̄z ab intus scz forma artificialis que omni veneno opponitur. ideo et bene dictū est ꝙ ipsa bezoar est venenis omnib⁹ licet ꝑm magis et minus et licet quedam sunt magis bezoar ad quedā venena q̄z ipsa: verū ipsa est ad omnia. et ideo mater omniuꝫ medicinarum a medicis est appellata.

¶ Hoc op⁹ toxicorū Petri de Abano Beatissime pater. N. tuo noīe inscriptū habes Qd ꝛ si breue sit vtilitate tamē breuitatē ipsaꝫ lōge cōpensat Per qd tuaꝫ salutē tueri Vitāqꝫ custodire potes qd emēdatū est per Wilhelmum Haldenhoff Ere premēdumqꝫ curauit Quod arte sua Jacobus Thanner Herbipoleñ. Jn opido Liptzeñ. perfecit. xiiij. Julij. Anno domini: M. cccc. lxxxviij.

